

El tràfic de dones **romaneses** amb finalitat d'exploració sexual a l'Estat

Resultats de la recerca

de la Fundació Surt

**“Si véns amb mi,
guanyarem
6 vegades més
que a Bucarest.”**

T'imagines com acaba aquesta història d'amor?

A l'Estat espanyol, prop de 500 dones provinents de Romania són explotades sexualment. En molts casos, el seu trajecte a la trampa comença amb una falsa promesa d'amor i amb el somni de millorar les expectatives de futur.

Claus del fenomen

Són la majoria

Les dones romaneses són el col·lectiu de víctimes del tràfic per a l'explotació sexual més nombrós de l'Estat. Representa el 34% de les 1.428 dones detectades, segons dades de la Fiscalia General de 2014. A força distància, les segueixen les dones xineses (13%), les dominicanes (10%), les brasileres (7%), les colombianes (6%), les nigerianes (4%) i les paraguaianes (4%), entre d'altres. L'explotació sexual és la principal finalitat dels casos de tràfic a l'Estat espanyol (91,6%).

Són molt joves

La mitjana d'edat de les dones d'origen romanès explotades sexualment al nostre voltant és de 28 anys, però el grup més nombrós que mostren les dades és el de menors de 25. Ara bé, les víctimes són, principalment, menors d'edat, una realitat invisible en les dades oficials perquè les noies són explotades durant diversos anys abans de ser identificades.

Són víctimes de la violència masclista estructural

Els rols de gènere tradicionals que trobem en les premisses de l'amor romàntic estan directament relacionats amb la vulnerabilitat de les joves al tràfic. Habitualment, el traficant/explotador estableix una relació afectiva amb la víctima i li promet un projecte de vida en comú al país de destinació. A més, les dones són sobrerresponsabilitzades de la cura i el benestar (també econòmic) de la família, una pressió que augmenta la vulnerabilitat a la captació i al manteniment de la situació d'explotació.

Són explotades per parelles o familiars

La captació s'articula a través de familiars o amistats i de les parelles de les dones. Per això, hi ha punts en comú entre els casos de tràfic i els de violència masclista en l'àmbit de la parella i la família, condició que contribueix a la invisibilitat de les vies de captació per al tràfic amb finalitat d'explotació sexual. A més, no és estrany trobar un clima de complicitat a les famílies de les víctimes, que reben els diners que els envien les joves sense preocupar-se de la font dels ingressos. Aquest fenomen ha estat descrit com "la mentida nacional".

Són enganyades amb falses expectatives

El baix nivell d'estudis i socioeconòmic, les cures negligents en la infància, la violència intrafamiliar i masclista, l'ocupació precària i de baixa qualificació (en el cas de les víctimes menys joves) o la maternitat adolescent són factors que augmenten el risc de ser traficades. Però, lluny de tractar-se d'una conseqüència de la pobresa extrema, moltes dones són enganyades amb la promesa de tenir una bona feina i millorar el nivell de vida. En un context de limitades opcions educatives i laborals per a les dones a Romania, trobar parella se situa com l'objectiu principal a la vida de les joves. Casar-se i formar una família és una altra de les promeses que mou les noies a venir a l'Estat espanyol amb els que resulten ser "falsos nuvis".

Són forçades amb violència, sobretot, psicològica

La manipulació emocional té un paper important en les pautes d'explotació de les dones romaneses, que solen mantenir una relació afectiva amb el traficant/exploador. La confiança i l'enamorament funcionen com a elements de control i manteniment de l'explotació. A més, són vigilades constantment, tot i que és freqüent que les dones tinguin certa llibertat de moviment. Al costat de la violència psicològica, la violència física i sexual, les amenaces a la família al país d'origen, l'obligació de consumir drogues i la retenció de documents són estratègies d'explotació.

Índex

El punt de partida.....	pàg. 5
El projecte GIRL.....	pàg. 5
Què és el tràfic de persones per a l'exploració?.....	pàg. 6
El tràfic de dones per a l'exploració sexual: algunes dades a l'Estat.....	pàg. 7
La recerca a l'Estat espanyol: principals descobertes arran de la investigació de la Fundació Surt.....	pàg. 8
Recomanacions.....	pàg. 12
De Romania a la trampa. Campanya de sensibilització.....	pàg. 13
Fundació Surt. Fundació de dones	pàg. 15

El punt de partida

Una mirada específica a les experiències de les víctimes de Romania...

Les dones d'origen romanès són el col·lectiu més nombrós de víctimes de tràfic per a l'explotació sexual a l'Estat espanyol. Les seves trajectòries presenten trets específics respecte a col·lectius d'altres orígens, però, fins al moment, cap investigació social no havia mirat en profunditat les experiències d'aquestes dones.

...en el marc d'una violència patriarcal que ens afecta a totes

El tràfic per a l'explotació sexual és una forma de violència masclista, tal i com recullen la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista i els plans d'acció contra el tràfic.

No obstant això, com succeeix en molts altres àmbits, el compromís d'integrar una perspectiva de gènere en les actuacions no sempre es fa efectiu. Una millor anàlisi de gènere del fenomen és imprescindible per implementar accions de prevenció, sensibilització i intervenció adequades davant el tràfic amb finalitat d'explotació sexual.

El projecte GIRL

El projecte GIRL (*Gender Interventions for the Rights and Liberties of Women and Girls Victims of Trafficking Sexual Exploitation*) és un projecte desenvolupat entre 2014 i 2016 en tres països europeus (Romania, Itàlia i Espanya), amb el finançament del Programa de prevenció i lluita contra el crim (ISEC) de la Direcció General de Migració i Afers d'Interior de la Comissió Europea.

L'objectiu general del projecte ha estat analitzar les vulnerabilitats i desigualtats de gènere com a factors de risc del tràfic de dones i nenes amb finalitat d'explotació sexual.

A partir de la informació i els coneixements adquirits, el projecte pretén elaborar recomanacions a nivell europeu per a professionals que treballen amb dones i nenes víctimes d'explotació sexual, en tasques de prevenció, detecció i suport.

<http://www.girl-project.eu/>

Entitats participants al projecte

PARTNERS

CPE – Center for Partnership and Equality (Romania)

SURT (Spain)

Adpare (Romania)

Expert for Europe (Italy)

Cultura Lavoro (Italy)

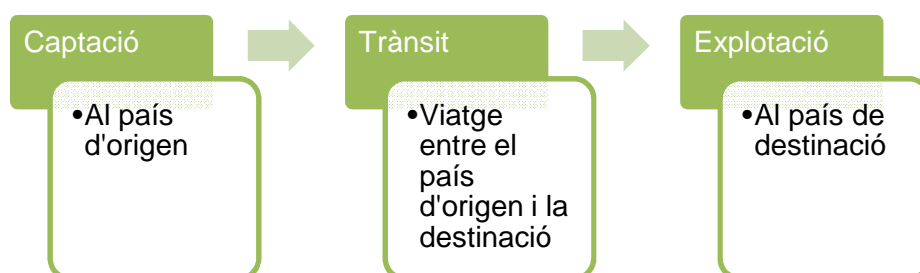
Què és el tràfic de persones per a l'explotació?

El tràfic de persones per a l'explotació és una vulneració dels drets humans i un delictes tipificat en el marc internacional i el codi penal espanyol.

El tràfic d'éssers humans al codi penal espanyol (article 177 bis.1)

ACTIVITAT (què)	MITJANS (com)	FINALITATS (per a què)
Captar, transportar, traslladar, acollir o rebre persones, incloent l'intercanvi o la transferència de control sobre aquestes, ja sigui en territori espanyol, des d'Espanya, en trànsit o amb destinació a l'Estat.	Violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima nacional o estrangera, o mitjançant el lliurament o recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment de la persona que tingui el control sobre la víctima.	<ul style="list-style-type: none">- La imposició de treball o de serveis forçats, l'esclavitud o pràctiques similars a l'esclavitud, a la servitud o a la mendicitat.- L'explotació sexual, incloent la pornografia.- L'explotació per realitzar activitats delictives.- L'extracció dels òrgans corporals.- La celebració de matrimonis forçats.

Fases del tràfic de persones

En el cas de les dones d'origen romanès, els principals països de destinació són Itàlia i l'Estat espanyol. També és freqüent que, per fugir de la persecució policial, els traficants traslladin les víctimes entre l'Estat i Itàlia.

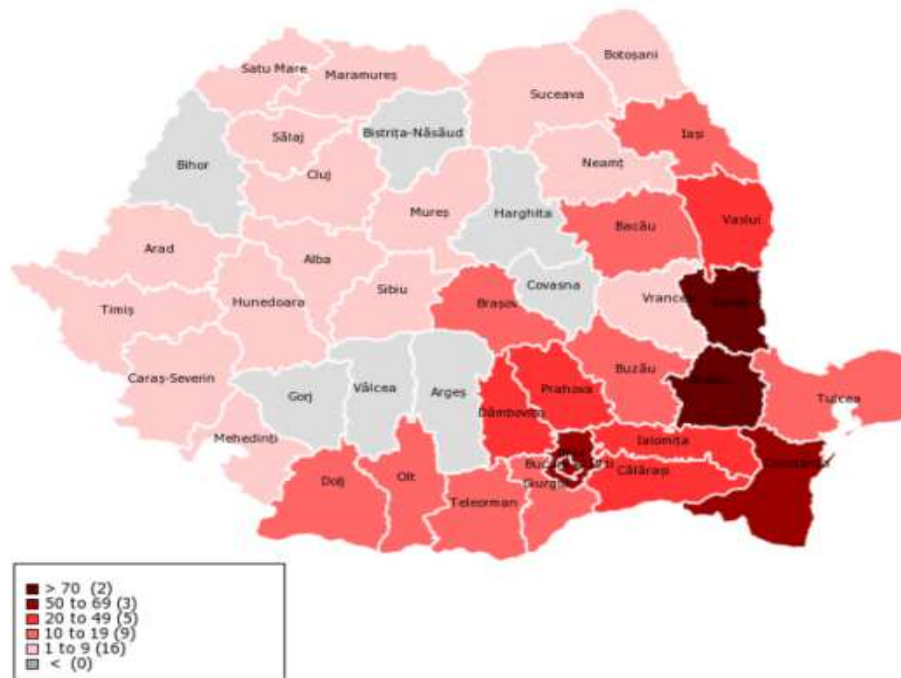
El tràfic de dones per a l'explotació sexual: algunes dades a l'Estat

El tràfic per a l'explotació és un fenomen difícilment mesurable. D'acord amb les poques dades disponibles (policials i judicials), entre 2010 i 2012 hi van haver 1.964 víctimes de tràfic a l'Estat espanyol, tenint en compte totes les finalitats d'explotació (Eurostat, 2015). És a dir, 2,6 dones per cada 100.000 residents van ser registrades com a víctimes. L'espanyola és una taxa de prevalença igual a la mitjana comunitària.

Segons dades més recents de la secció d'estrangeria de la Fiscalia General de l'Estat:

- S'han detectat **1.428 víctimes de tràfic amb finalitat d'explotació sexual** el 2014 (inclou víctimes, víctimes en situació de risc i víctimes potencials, segons la classificació de la Fiscalia).
- El **98,7% són dones**.
- **L'explotació sexual és la principal finalitat dels casos de tràfic** a l'Estat espanyol (91,6%).
- **La majoria de les víctimes** de tràfic amb finalitat d'explotació sexual a Espanya són **de nacionalitat romanesa** (493 de 1428, el 34%).

Origen de les víctimes de tràfic per a l'explotació sexual d'origen romanès identificades a Espanya

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades dels informes de diligències de la Fiscalia General de l'Estat de 2013 i 2014.

La recerca a l'Estat espanyol: principals descobertes arran de la investigació de la Fundació Surt

La majoria de les víctimes són menors d'edat

Les víctimes són, majoritàriament, molt joves i, principalment, menors d'edat.

La minoria d'edat és un tret invisible en les dades oficials de víctimes identificades de la Fiscalia General de l'Estat, ja que les menors són explotades durant diversos anys abans de ser identificades. És imprescindible comptar amb estudis d'investigació qualitativa per aflorar aquesta realitat.

Dues pautes de captació característiques en el cas de les dones romaneses

Traficant	Motivació per les dones
Familiars o amistats	Promesa d'una feina i ingressos al país de destinació.
"Fals nuvi" ("lover boy")	Una vida en comú d'acord amb rols de gènere tradicionals i també una millora dels ingressos i el nivell de vida.

Les dues pautes de captació són molt invisibles i de difícil detecció. Els punts en comú entre els casos de tràfic amb aquestes característiques i els de violència masclista en l'àmbit de la parella i la família contribueixen a la invisibilitat.

D'una banda, les violències exercides en l'àmbit privat de la vida continuen sent considerades un conflicte que s'ha de resoldre de portes endins, i no pas una vulneració dels drets humans que ha de rebre atenció i resposta públiques.

D'altra banda, els punts en comú amb la violència masclista en l'àmbit de la parella i de la família dificulten la delimitació del fenomen en els serveis d'atenció a dones i la provisió d'una atenció adequada a cada cas.

El principal factor de vulnerabilitat al tràfic per a l'explotació sexual és ser dona

El 98% de les persones en situacions de tràfic per a l'explotació sexual són dones.

De la mateixa manera que el mercat laboral està segregat i hi ha feines ocupades fonamentalment per homes o bé per dones, l'explotació també està segregada. Les dones són explotades en tasques típicament feminitzades, com la prostitució o el servei domèstic, mentre que els homes són explotats en sectors masculinitzats, com ara la indústria i l'agricultura.

Els rols tradicionals de gènere que trobem al fixar-nos, per exemple, en el patró d'amor romàntic, en la manca d'oportunitats laborals de les dones i en la seva sobrerresponsabilització en el treball de cures, estan directament relacionats amb la vulnerabilitat al tràfic.

La socialització de gènere, factor principal de vulnerabilitat al tràfic

La socialització de gènere d'acord amb el mite de l'amor romàntic fa més vulnerables les joves al tràfic. En considerar que tenir parella és el principal objectiu a la vida, les joves són vulnerables a la seducció i les relacions abusives, inclòs el tràfic.

Destaca el perfil de traficant i explotador conegut com a "lover boy" o "fals nuvi", que estableix una relació afectiva amb la víctima a partir de guanyar-se la seva confiança, oferir-li cura i prometre-li un projecte de vida en comú al país de destinació.

Explotades per voler millorar el nivell de vida

La socialització de les nenes a la família limita les seves oportunitats educatives i les condueix a ocupacions precàries, concentrades en certs sectors. En un entorn amb poques oportunitats laborals fora de la prostitució, les menors són més vulnerables a caure en situacions de tràfic, a partir de la promesa d'un treball i ingressos al país de destinació.

Destaca especialment que la vulnerabilitat al tràfic no està associada només a casos de pobresa extrema, sinó a la voluntat de millorar el nivell de vida. En aquests casos, la persona que realitza la captació sol ser un membre de la família, una amistat o una persona coneguda.

A vegades, les dones són enganyades sobre el tipus de treball que exerciran al país de destinació. No se les informa que exerciran la prostitució, sinó que se'ls assegura que treballaran en el servei domèstic o de cambres. En altres casos, poden tenir constància que aquest serà el seu treball, però no coneixen, per endavant, les condicions de treball i acaben exercint en condicions d'explotació.

Explotades per haver de tenir cura de la família

Alhora que veuen limitada la seva actuació en l'esfera pública, les dones assumeixen una sobrerresponsabilització en la cura de la família, tant com a proveïdores de treball de cures pròpiament com de suport econòmic a la família al país d'origen.

Aquesta pressió per ser les principals proveïdores de benestar a la família, associada al rol de gènere tradicional de les dones, augmenta la seva vulnerabilitat a la captació i al manteniment de la situació d'explotació.

Les persones de l'entorn familiar, tant si resideixen al país d'origen com al de destinació de les dones, poden ser tolerants davant la situació d'explotació. Les professionals entrevistades durant la recerca van descriure el fenomen com la "mentida nacional", en la mesura que les famílies accepten els diners que van rebent de les familiars explotades, sense voler atendre la font dels ingressos.

Pautes d'explotació

Les dones són explotades en diferents espais (carrers, clubs comercials i pisos privats), però la distribució depèn de cada territori. Els explotadors intenten desplaçar les víctimes entre diferents territoris per evitar la detecció de la situació de tràfic i la identificació policial.

Les principals estratègies d'explotació són:

- Control i vigilància constants, de manera directa o indirecta, a través dels mateixos explotadors o d'altres persones que actuen com a agents de control. Encara que hi ha casos de total reclusió, el més freqüent és que les dones tinguin certa llibertat de moviment.
- Violència física, psicològica i, de vegades, sexual.
- Amenaces a la família al país d'origen.
- Obligació de consumir drogues.
- Retenció de documents.

La manipulació emocional té un paper important en les pautes d'explotació. La confiança en els membres de la família i l'enamorament, dins de les relacions afectives, funcionen com a elements de control i manteniment de l'explotació.

Les dones en situacions de tràfic aconsegueixen escapar-ne mitjançant diferents estratègies. A més del contacte directe de les educadores de carrer, que actuen com a agents efectius de detecció dels casos de tràfic, les dones poden establir una relació de confiança amb persones del seu entorn, que es converteixen en confidents.

En alguns casos, s'inicia una relació afectiva amb un client. Els clients "salvadors", tanmateix, poden acabar sent, també, explotadors o establir una relació violenta amb les dones.

Altres trets comuns entre les víctimes i possibles factors de vulnerabilitat

- Baix nivell socioeconòmic (des de la pobresa extrema a un nivell de vida baix que les víctimes volen millorar).
- Baix nivell d'estudis.
- Cures negligents en la infància.
- Violència intrafamiliar i de gènere.
- Ocupació precària i de baixa qualificació (en el cas de les víctimes menys joves).
- Maternitat adolescent.
- Pertinença a la comunitat gitana.

Recomanacions davant l'escenari

- Millorar la informació i la sensibilització de tota la ciutadania en matèria de tràfic, des d'una **perspectiva de gènere**, de manera que es reflecteixi la complexitat i diversitat del fenomen. Així mateix, cal **proveir formació** en aquesta línia a professionals que puguin estar en contacte amb víctimes de tràfic.
- Millorar la detecció, mitjançant **l'acció coordinada entre les ONGs i cossos de seguretat** de l'Estat i entre les diferents entitats que actuen al territori espanyol, amb la participació de professionals qualificades de parla romanesa, amb coneixements de la realitat del país d'origen i del fenomen del tràfic.
- Millorar la **cooperació amb les entitats** coneixedores del fenomen als **països d'origen** de les víctimes, per tal d'avançar, no només en la prevenció del tràfic, sinó en el seguiment de les víctimes que retornen al país d'origen.
- Aplicar de manera efectiva mesures d'acció contra el tràfic de dones com a **forma específica de violència masclista**, des d'una **perspectiva de drets humans**, alhora que implementar mesures de protecció i seguretat adequades per a les víctimes i les professionals que les atenen.
- Renovar i millorar els **protocols d'actuació estatals i autonòmics** contra el tràfic de persones i promulgar una **Llei integral contra el tràfic per a l'exploració**, aplicable a tots els territoris de l'Estat, que inclogui totes les modalitats d'exploració i la consideració del tràfic de dones com una forma de violència masclista.

De Romania a la trampa. Campanya de sensibilització

Coneix la seva història a
deromaniaalatrapa.org

#DeRomaniaAlaTrampa

La Fundació Surt iniciarà demà, dia 27 de juliol, una campanya digital de sensibilització amb el missatge "**De Romania a la trampa**". Ha creat una pàgina web informativa (en català i castellà) i difondrà elements claus per conèixer l'escenari que recull l'informe a través de les xarxes socials.

L'objectiu és fer **visible la complexa realitat de les dones romaneses víctimes de tràfic** i cridar la ciutadania a no tancar els ulls davant una de les conseqüències més extremes de la **violència patriarcal que tenim al nostre entorn**. Alhora, l'entitat busca arribar als poders públics per instar-los a combatre el fenomen amb tots els mitjans necessaris i, en paral·lel, a atendre les dones impactades pel tràfic amb finalitat d'explotació sexual des d'una **òptica de drets humans**, en lloc de l'abordatge en forma de control de la immigració considerada il·legal que actualment predomina.

La campanya pretén **desterrar l'estereotip de víctima passiva i submissa** que perviu en l'imaginari social i que reproduïxen, habitualment, en les campanyes de sensibilització. Com es detecta en la investigació duta a terme per la Fundació Surt, és una **imatge que no es correspon amb la realitat de les dones** en situacions d'explotació i, a més, és un enfocament que no contribueix a la recuperació de les víctimes ni a l'empoderament de les dones, sinó que les revictimitza.

Pel contrari, la recerca qualitativa detecta que les dones romaneses víctimes de tràfic per a l'explotació sexual són **agents actives, mogudes per la voluntat d'assolir objectius**, però que, enganyades, troben, un cop fora de Romania, les seves expectatives del tot frustrades i pateixen **múltiples vulneracions de drets humans**. La violència masclista estructural és el teló de fons de les seves històries.

A l'Estat espanyol hi ha prop de 1.500 dones víctimes de tràfic amb finalitat d'exploració sexual. La majoria són romaneses.

Malgrat les diferències, les dones romaneses explotades sexualment narren experiències amb punts en comú: històries d'expectatives de major benestar, de desigualtat de gènere, de violència masclista, d'engany i de vulneració de drets.

Surt. Fundació de dones

Surt és una fundació sense ànim de lucre que fa més de 20 anys que treballa amb les dones i per a les dones, des del compromís amb l'equitat de gènere, la inclusió, la solidaritat i la transformació social.

L'activitat de l'organització es dirigeix a superar la relació de subordinació i les discriminacions que viuen les dones a través de promoure'n l'empoderament personal, econòmic, comunitari i sociopolític. L'empoderament és l'eix transversal que articula els àmbits d'acció de Surt, alhora que la filosofia que n'impregna les metodologies de treball.

Empoderament significa augmentar l'autoritat i el poder de la persona sobre els recursos i les decisions que afecten la seva vida. Defineix el procés a través del qual les persones enforteixen les seves capacitats, el seu protagonisme i l'autonomia i autoritat, com a individu i grup social.

Per a més informació i concertar entrevistes:

Meritxell Rigol

comunicacio@surt.org

93 342 83 80

678 379 342

Compromeses amb les dones, transformant la societat

Segueix-nos!

@Fundació_Surt